

EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA – PÉCS2010, AVAGY FUNKCIÓBŐVÍTŐ VÁROSREHABILITÁCIÓ MAGYARORSZÁGON 2009-BEN

SZERZŐ: DR. MERZA PÉTER,
FEJLESZTÉSI IGAZGATÓ

Nagyon sokan, nagyon sokszor támadták a pécsi EKF-et. Ez tény. Az is tény, hogy nagyon sok olyan esemény történt az elmúlt három-négy évben, ami okot adott arra, hogy nem a legjobb fényben került feltüntetésre Pécs, nem a valódi munka és a valódi eredmények voltak a közép-pontban, hanem sok esetben fél információk és tévinformációk alapján, egy-egy szakma képviselője a saját szempontjából rávilágított hiányosságokra, hibákra, ezzel párhuzamosan viszont elmaradt a rendszer teljességének a bemutatása, értékelése. Ezekre a körülményekre, tényekre szeretnék rávilágítani röviden, tényszerűen, melyek nem magyarázzák az elmúlt évek történéseit, hanem remélhetőleg rendszerbe helyezik.

EURÓPAI UNIÓS FORRÁSBÓL ÉPÍTKEZÜNK

Az eredeti EKF program fejlesztési programjának elkészítésekor nem finanszírozási- és jogi körülmények-adottságok mentén kerültek megfogalmazásra a célok, hanem szükségletek és igények ideális kombinációja alapján. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy soha senki nem számolt azzal, hogy a teljes 34,6 milliárd Ft-os beruházási programot az akkor még egészében sem létező, részleteiben pedig egyáltalán nem szabályozott uniós fejlesztési programok között kell megvalósítani. Akkor, amikor a program készült nem volt még Új Magyarország Fejlesztési Tervnek

nevezett Nemzeti Fejlesztési Terv, nem voltak operatív programok, nem voltak akciótervek, városrehabilitációs kézikönyvek, NFÜ (Nemzeti Fejlesztési Ügynökség) kézikönyvek gyakorlatilag minden területre.

Ehelyett született egy döntés, hogy Pécs kap 1 milliárd Ft támogatást arra, hogy uniós terminológiával nagyprojektként (azaz közvetlen brüsszeli döntéshozatal mellett) készítsen elő egy 34,6 milliárd Ft-os kulturális alapú városfejlesztési programot. Időközben kiderült, hogy minden projekt csak akkor valósulhat meg, ha több ezer oldalas megvalósíthatósági tanulmányokkal, költség-haszon elemzésekkel (megtérülési ráta számításokkal), környezeti hatáselemzésekkel sikerül alátámasztani a programot, mert arról soha senki nem beszélt és soha nem volt „téma”, hogy Pécs ezt a programot sokszorosan pályázta: két fordulóban pályázott a magyar városokkal közösen, pályázott Brüsszelben ahol el kellett fogadniuk a pécsi pályázatot az uniós bírálóknak és pályázott minden egyes beruházására, ahol szigorú pontozásos rendszerben kellett bizonyítani, hogy a pécsi program megalapozott és közgazdasági értelemben is van létjogosultsága.

Évekig azt lehetett hallani, hogy már réges-régen építkezni kellene Pécsset, akik azonban ezt hangoztatták bizonyára nem ismerték a fenti körülményeket (mert valószínűleg mi sem kommunikáltuk) és nem tudták, hogy 2008. nyarán

írták ki azokat a pályázatokat, ahonnan végül is ezek a beruházások megvalósulnak (mondanom sem kell, nem brüsszeli, hanem magyarországi jóváhagyású pályázati rendszerben, ún. kiemelt projektként). Pécs heteken belül benyújtotta az első pályázatokat és azt lehet mondani, hogy innentől kezdve már valamennyi érintett fél azon van, hogy a beruházások megvalósuljanak. (Arról nyilván nem beszélünk és ma már senkit sem érdekel, hogy az EKF-nek nem volt gazdája a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnél évekig, aminek időben mérhető a következménye, míg végül a Regionális Operatív Programok Irányító Hatósága és a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség korrekt hozzáállása révén végül is ma már elmondható, hogy minden pályázatnak aláírt támogatási és kivitelezési szerződése van.)

A NAGYSÁGREND ÉS AZ ELJÁRÁSREND KÉRDÉSE

Fentiekhez szorosan kapcsolódik, attól elválaszthatatlan a projektek nagyságrendjének a kérdése. Gondoljunk bele, hogy mi épült Magyarországon uniós forrásból 2004-es csatlakozásunk óta: közút-vasút, szennyvíz-tisztító, hulladéklerakó, egy-egy kórházbővítés és pár százmillió forintos egyéb városfejlesztési projekt. Tény, hogy a legnagyobb régiós projekt maximum 1,5 milliárd Ft lehetett a 2004-2006.

közötti pénzügyi periódusban (NFT I.), és az is tény, hogy ugyanebben az eljárásrendben épül most 11 milliárd Ft (+ÁFA-ért) a Zsolnay Kulturális Negyed és több mint 8,5 milliárd Ft értékben újulnak meg közterek. A Pécsi Konferencia- és Koncertközpont 7 milliárd Ft-os projektje minőségében, nagyságrendjében csak a MÚPA-hoz; a Tudásközpont (Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár- és Tudásközpont), pedig csak a Szegedi Tudományegyetem Könyvtárához hasonlítható.

Összegezve elmondható, hogy pályázati alapon, uniós forrásból zajlik ma a kivitelezése Közép-Európa legnagyobb barnamezős műemlék-rekonstrukciós projektjének (ez a 35 ezer nm-es Zsolnay Kulturális Negyed); így épül Magyarország legnagyobb zöldmezős kulturális projektje (ez a konferencia központ), legnagyobb egyetem-fejlesztési projektje (ez a tudásközpont), és költségében, nagyságában legnagyobb közterület-fejlesztési projektje, összesen több mint 200 ezer nm-en. Brüsszeli szakemberek szerint is ez az unió kivitelezésben lévő legösszetettebb, arányában legnagyobb kulturális alapú fejlesztési projektje ma Európának.

Akik tervezőként, kivitelezőként, vagy bármilyen más formában részesei az EKF programnak, azok már tudják, hogy mit jelent az ún. Fidic sárga könyves eljárás, melynek városrehabilitációs szempontból Pécs a magyarországi in situ esettanulmánya. Röviden ez azt jelenti, hogy soha, sehol nem épültek ilyen nagyságrendben terek, középületek úgy, hogy a kiviteli tervek a kivitelező megbízásából készülnek el. Az EU-ban bevett gyakorlat, hogy a folyamatok felgyorsítása érdekében, a menet közben a körülmények hatására megváltozó tervezési feltételeknek való egyszerűbb megfelelés érdekében a kivitelező egy ún. tenderterv alapján kerül kiválasztásra, míg a részletes műszaki tartalmat rögzítő kiviteli terv már a kivitelezői keretek között készül (ún. design and build). Magyarországon ennek „hagyományát” az NFÜ teremtette meg a korábbi közműfejlesztési projektek esetében, amikor is a kivitelezőkre bízta a végleges tervek elkészítését.

Sajnos 2006-2007-ben ez a szemlélet uralkodott akkor, amikor a korábban már említett előkészítési támogatást Pécs megkapta. Ekkor dőlt el az, hogy a konkrét építészeti alkotások átadásáig fog húzódni - szinte véget nem érő módon - a műszaki tartalmak változásának-változtatásának polémiája, amely amióta a kivitelezők elnyerték a munkákat igen nagyfokú bizalmatlansággal

párosul. Ez - a ma már szerencsétlennek mondható döntés - mind a beruházó részéről, mind pedig a műszaki ellenőr részéről a megvalósulásig olyan többletfeladatokat és felelősséget eredményez, amit uniós forrásból történő finanszírozás esetén véleményem szerint nem szabadna nemhogy előírni, engedni sem. (Aki ma Pécsen jár, már rengeteg „szinte kész” közteret lát, melyek esetében kijelenthető, hogy rengeteg erőfeszítéssel sikerült megmenteni mind a műszaki tartalmat, mind pedig az esztétikumot és minden erőnkkel és tudásunkkal azon vagyunk, hogy az eljárásrend ellenére korrekt színvonalon valósuljanak meg a beruházások.)

AZ EKF BERUHÁZÁSOK ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEZTETÉSE 2008-2009-BEN

Akkor, amikor az elvégzett (sokak szerint el nem végzett) munka mennyiségét vizsgáljuk tényszerűen egy adatot meg kell említeni, ami önmagában jelzi az EKF program koordinációs és hatósági nagyságrendjét: a beruházások 69 jogerős építési engedéllyel, ennek előfeltételeként az egyeztetési és engedélyezési folyamatban mintegy 600 hatósági állásfoglalással rendelkeznek. A két fő engedélyező hatóság a Dél-Dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal volt. Fel tudja-e mérni vajon külső szemlélő azt az engedélyezési munkát, aminek az eredménye, hogy ma már minden épül (sőt 2009. októberben megkezdődik a megújított közterek átadása is), más megközelítésben próbált-e már bármilyen fejlesztéssel-beruházással foglalkozó szervezet ilyen mennyiségű engedélyezést menedzselni? A válasz valószínűleg nem.

Pécs esetében nagyon nagy segítség volt, hogy a kormányzattal egyeztetve nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásként, gyakorlatilag a két engedélyező hatóságnál egyablakos rendszerben sikerült a hatósági engedélyeket és állásfoglalásokat beszerezni. Példa nélküli volt, ahogy minden projekt esetében az engedélyezésben résztvevő szervezetekkel közösen tervezői prezentációkon keresztül, gyakorlatilag hetek alatt sikerült minden engedélyt beszerezni még azokban az esetekben is, ahol budapesti volt az eljáró hatóság. Arról szintén nem sok szó esik, hogy Pécs ezen sikeresen túljutott és semmilyen hatósági előírás-körülmény nem akadályozza ma már a kivitelezést.

KIVITELEZÉSI KÖZBESZERZÉSEK - AVAGY KIS MAGYAR VALÓSÁG A PÉNZÜGYI VÁLSÁG KÖZEPÉN

Ahhoz, hogy a fenti projektek eljussanak a kivitelezési szakaszba, minden esetben - a beruházás volumenénél fogva - közösségi értékhatár feletti közbeszerzési eljárásokat voltunk kötelesek lefolytatni, amely minden esetben az uniós közbeszerzési szervezetek-hatóságok jóváhagyásával történt. Szintén nem sok szó esik arról, hogy egy-egy többmilliárdos közbeszerzési eljárás dokumentációjának a jóváhagyása hónapokat vesz igénybe, maga a közbeszerzés pedig a meghirdetéstől fogva körülbelül három hónapot vesz igénybe. Összesen tehát egy-egy közbeszerzés lebonyolítása az EKF keretében körülbelül 4-5 hónapot vett igénybe. Pécsnek sikerült úgy lefolytatnia valamennyi közbeszerzési eljárást, hogy azok egyetlen esetben sem végződtek a Közbeszerzési Döntőbizottságánál elmarasztalással, ami azt jelenti, hogy minden eljárás minden szempontból jogszerűen és sikeresen lezajlott. Ez persze nem jelenti azt, hogy a konferencia központ esetében - egy végül jogtalanul ítélt jogorvoslati eljárás miatt - ne szenvedett volna újabb 2 hónapot a szerződéskötés, vagy a tudásközpont esetében szintén ne került volna két hónapba az, hogy megkössük a szerződést azzal, aki jogszerűen megnyerte a közbeszerzési eljárást. Tudomásul kellett vegyünk, hogy világgazdasági válság idejében - amikor alig van munka, beruházás - Magyarországon mindig mindent megtámadnak a vesztes felek mindenféle egyéb - részükre szóló, őket büntető - pénzügyi következmény nélkül. Ez esetünkben újabb két hónapot jelentett, amiért természetesen kívülről nézve, a helyzetet nem ismerve Pécs a felelős, holott egyértelmű, hogy ez ellen semmit nem tudott tenni a város.

Szerencsére azonban ma már azt jelenthethetjük, hogy minden épül, Pécs városa szépül és megújult köztereinkkel méltó módon fogjuk képviselni Magyarországot Európa Kulturális Fővárosaként 2010-ben. A nagyberuházások, pedig egy hosszú távú kulturális alapú városfejlesztési program részeként fokozatosan kerülnek átadásra a 2010. év folyamán úgy, hogy azok szervesen beilleszkedve évtizedekre meghatározzák Pécs város és a régió fejlődési pályáját. ©